

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רננו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה
לשכת רפאל צידי בן פנחס ציל לשל סרה צידי בן דיה עלי

פרשת: בהר - בחקתי

עלון מס': 1,798 | תש"פ

ליקט וערך: הרב רפאל זבחי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זבחי שליט"א

הברכה שבזבזה! - דרך התורה, הפיתרון האמיתי למצב...

מעשה באדם שהמר לו גורלו. הענף בו מצא את מחייתו נקלע למשבר חמור, ופרנסתו שבתה. הסחורה שבחנותו איבדה את ערכה. וכאילו לא די בכך, חלתה אשתו. לא היה בידו לשלם דמי רופאים ורפואות ומחלתה הלכה וכבדה. נושיו לחצו ודחקו שישלם את דמי הסחורה שקנה ביוקר בעיתות השפע, ואיימו לעקל את הבית והחנות. בתוך כך, הגיעה בתו לפירקה... שבור ורצוף לווה דמי נסיעה ועלה לרכבת הנוסעת לוולנה. ירד בתחנת בסטון ועשה דרכו לעיירה ראדיו, לביתו של הצדיק הקדוש בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל. "רבי, הושיעה נא", קרא והתייפח בקול מר. סח את סאת צרותיו, ועיני הצדיק דמעו. "מה אעשה, רבי?! שאל בקול בוכים. "מה אוכל לעזרך", ענהו הצדיק, "אני עצמי מתפרנס אך בדוחק ממכירת ספריי..." "חלילה, רבי! לא באתי לבקש נדבה", קרא האיש במחאה, "באתי לבקש ברכה!" "אאציל לך ברכת כהן", אמר ה"חפץ חיים", "ה' יעזור ותצליח באשר תפנה - אך ראה נא לנצל זאת בחכמה!" שמח האיש לברכה, אף שסיום הדברים נשמע בעיניו כאזהרה. בלב קל נטל ברכת פרידה, וכל הדרך חזרה הגה וחשב: מה כדאי שיעשה, במה כדאי שישלח ידו? ברכה יקרה בידו, ועליו לנצל בחכמה! ואז עלה במוחו רעיון גאוני: הדבר הראשון שעשה בשובו לעירו, היה לפנות לדוכן לממכר ההגרלות הממשלתיות!... רכש כרטיס הגרלה בהקפה, ולווה כסף כדי לשלמו. בטוח היה בברכת הצדיק, שברכו שיצליח באשר יפנה!

ואכן, ברכת הצדיק התממשה במלואה: הוא זכה בפרס הגדול. ברבבות רובלים, הון עתק! ברגע אחד היה לעשיר מופלג! מיד שילם כל חובותיו, הביא את טובי הרופאים לרפא את אשתו וקצב לבתו נדוניה ברוחב יד. בין לילה דרך כוכבו, סוחרים וספסרים פקדו את מעונו, סיחררו את ראשו בהצעותיהם. מכולם שבה את לבו המסחר בבורסה לסחורות עתידיות, מסחר עתיר מתח ועניין, רב תהפוכות סיכויים וסיכונים. בלא כל ידע ומידע הימר בו בסכומים עצומים, ובזמן קצר להפליא איבד את כל הונו ומצא עצמו שקוע בחובות עתק, מזומן למשפטים וצפוי לעונשים כבדים. אך הפעם היה שווה נפש, הלא ידע את הדרך להיחלץ מן הסבך: קם ועשה דרכו לראדיו, אל הצדיק: יקבל שוב ברכה, ויקנה עוד כרטיס הגרלה...

הגיע לראדיו, וסיפר את סיפורו. לתדהמתו, השיבו הצדיק: "צר לי, לא אוכל עוד לעזור..." "מדוע", קרא בזעזוע, "הברכה אחת היא לך, רבי?! אמר הצדיק בכאב: "הלא אמרתי והזהרתי, שתשתמש בברכה בחכמה! בוא ואסביר לך מה ארע: לפני לידתו של האדם, נגזר גורלו. נקבע האם יהיה עני או עשיר, חכם או סכל. אף עליך ועלי נגזר מה שנגזר. כשבאת לפני נכמרו עליך רחמי, ביקשתי איפוא מבורא עולם, שיתן לך בבת אחת כל מה שנגזר לך לכל ימי חיך. משל למה הדבר דומה? לחבית יין, אפשר להוציא מן הברז בקילוח דק, ואפשר להגירו מן הפתח העליון במפל עז. וקויתי שתהיה כך תבונה, לא רק להשתמש בכסף בזהירות ובתבונה, אלא אף להרבותו ולהכפילו ולשלשו בנתינת צדקה ומעשי חסד ותמיכה בתורה ובלומדיה, שעליהם הובטחנו כי הבורא יפתח את ארובות השמים להריק ברכה עד בלי די, ולמלאות את החבית בשפע רב. אך עם זאת לא עשיתי, ואת החבית רוקנת - במה אוכל להושיעך?!..."

למעשה, גלום בסיפור מאלף זה כל לקח פרשת השבוע בעניין הברכות המעותדות לשומרי המצוות, לקח היחיד והחברה כולה. מוצפים אנו בפירסומת סוחפת, בתעמולה גורפת, כיצד נוכל, כביכול, להטיב את מצבנו. וכשנתבונן נראה כי הכל מדשדשים במצבם, המעיק מכל הבחינות, וכל ההצעות הן רק כיצד למשוך את השמיכה הצרה לכאן או לשם. הצד השווה שבהם, שמתעלמים הם מהפיתרון האחר הבטוח והיסודי: לשוב לדרכי התורה, ולהחיל בכך ברכת שמים עד בלי די!

שש שנים תזרע (כה, ג) - אם תשמור **שמיטה** כראוי, אני מבשרך שתזרע שדך **שש שנים**, ולא תצטרך למוכרה. **והעברת שופר תרועה בחדש השביעי** (כה, ט) - ראשי תיבות **תשובה**, על ידי קול השופר מתעורר האדם לתשובה.

תעבירו שופר בכל-ארצכם (כה, ט) - ראשי תיבות **שבת**, לומר שדוקא תקיעות של יובל דוחין שבת, מפני שהן בבית דין. (בעל הטורים) **"ביובל"** - בגימטריה 50, הן 50 שנות היובל.

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו (ויקרא כו, ג) - ראשי תיבות **אבות**. כאשר אדם מתנהג בדרך אבותיו, הרי הוא הולך בחוקות התורה. ואף יש כאן רמז לגואלי עם ישראל מגלויותיהם. **"אם"** - אהרן משה מגלות מצרים, וגם אסתר ומרדכי מגלות פרס, ואליהו ומשיח מגלותנו המרה. (מנחה בלולה)

וזכרתי את-בריתי יעקוב (כו, מב) - האבות נכתבו שלא בסדר הרגיל, מפני שהעולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. **יעקב** נזכר כאן הראשון שהוא כנגד **תורה** ככתוב **"תתן אמת ליעקב"**, אחריו **יצחק** שהוא כנגד עבודה ככתוב **"פחד יצחק"**, ואחר כך אברהם שהוא מידת החסד ככתוב **"חסד לאברהם"**. ומהו הלשון **'אף'** אצל יצחק ואברהם? מפני שיצא ממנו עשו, ומאברהם יצא ישמעאל.

המגיד מדובנא עבר פעם ליד בית כנסת, בו התקיים מופע של חזן מפורסם, ורבים ביקשו להיכנס אל שעריו ולהקשיב לקול הזמרה, אך השומרים שבפתח הבית עיכבו בעדם מלהכנס ודרשו מהם כרטיסים שנרכשו בדמים מרובים. השומרים אף לא היססו להכות את הנכנסים והטילו עליהם את אימתם. אמר המגיד: **"תמה אני על המפרשים שמתאמצים להסביר את הפסוק 'מקדשי תיראו', והנה לפנינו פירוש פשוט, שתהיו יראים מהשמיים שבפתח בית הכנסת שלא יכו אתכם..."**

שבוע

מושגים ביהדות

יום כ"ג באייר ג'תרי"ט בתקופת בית המקדש השני, נקבע ליום טוב, לאחר שבית חשמונאי בראשות שמעון בן מתתיהו התגברו על **מצודת החקרא** ששלטה על בית המקדש וגירשו את היוונים בהנהגת המלך אנטיוכוס אפיפנס, נפילת החקרא סימנה את סופו של השלטון הסלאוקי בארץ, ואת סופם של המתיוונים. (מגילת תענית) **בכ"ה באייר** תש"ה, נכנע הצבא הגרמני ללא תנאי לצבאות בעלות הברית ומלחמת העולם השנייה, בה נספו כשישים מליון בני אדם ובתוכם שישה מיליון יהודים הי"ד, באה אל קיצה.

סיפור השבוע

"יצוית את ברכת" (כה, כא)

סופה נדירה פגעה בתחילת החורף בשנת ה'תשע"ו (2015) ברבים מאיזורי הארץ, ובעיקר במושבי השרון. מלבד הפסקות החשמל, שהטרידו קשות את תושבי הערים כפר סבא ורעננה ויתר יישובי השרון, פגעה הסופה כמעט בכל המטעים והשדות של מושבי האיזור, ובאחדים מהם לא נותר דבר, וכל הגידולים הלכו לטמיון. זמן קצר לפני כן שתל החקלאי מר יצחק חדד קישואים. עמיתיו, שלא שמרו שמיטה שתלו בתחילת חודש אלול, ובעת התרחשות הסופה הבשילו קישואיהם, בעוד קישואיו של חדד היו בתהליך גדילה ראשוני. לא צריך להיות 'אגרנום', כדי להבין ששדותיו של שומר השמיטה מ'עולש' אמורות להיפגע באופן קריטי הרבה יותר מאשר עמיתיו. זאת ועוד, ברצותו להרוויח זמן, זרע את הקישואים לא בחממות סגורות, כמקובל, כדי להצילם מברד ומקור, אלא בערוגות פתוחות וחשופות. לקראת סיומה של הסופה, היכתה מכת ברד את איזור השרון, שהרסה לחלוטין את מה שנשאר עד אז.

מוקד הסופה היה בשטח החקלאי של המושבים 'עולש', 'בארותיים', 'ניצני עוז', ושכניהם. הנזק שנגרם היה עצום. כשיצא מר יצחק חדד בבוקר שלאחר הסופה, והתניע את הטרקטור כדי לבדוק מה עלה בגורל הקישואים שלו, לעגו שכניו במר ליבם: **"האם הינך חושב, שנתר משהו שלם בשדותיך? אם אצלנו הכל נגמר, אצלך על אחת כמה וכמה"**. אבל מיודענו מלומד בניסים עוד מהשנה השישית. הוא יוצא לשדות, ואינו מאמין למראה עיניו. כל הקישואים נותרו שלמים, ללא פגע. מכת הברד דילגה, על כל שדותיו, למרות שהשטחים שבבעלותו אינם 'נטועים' ברצף, אלא חלק פה וחלק שם, משני עברי התוואי הראשי המוביל מנתניה לטול כרם (ציר 57). מכת הברד הכתה כמו במצרים, כשהברד 'יודע' בדיוק איפה להכות, ואיפה לא. ואפשר כבר להבין לבד, באיזה מחיר נמכרו הקישואים שלו, שהיו כמעט היחידים בשוק באותה תקופה...

יוסיף חכמה

מהי צורת ההשתחויה האסורה מן התורה על רצפת אבן?

בפרשת השבוע (בהר) נאמר: **"ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה"**, ומפרש רש"י על פי חז"ל: "ואבן משכית - לשון כיסוי, כמו (שמות לג, כב) וְשַׁכְתִּי כַּפֵּי עֲלֶיהָ, שמכסים הקרקע ברצפת אבנים. להשתחוות עליה - אפילו לשמים, לפי שהשתחוואה בפישוט ידיים ורגלים היא, ואסרה תורה לעשות כן חוץ מן המקדש". כלומר, ההשתחויה לה' בהצמדת הפנים לקרקע, ובפשיטת ידיים ורגלים, על גבי רצפת אבן - אסורה מחוץ לבית המקדש. **ומן התורה מותרת ההשתחויה על רצפה שאינה של אבן**; וכן מותרת ה'קידה' - שהיא פעולה הדומה להשתחויה, אך נעשית ללא פשיטת ידיים ורגלים - אף על רצפת אבן. ברם, כדי להרחיק מן האיסור, גזרו חכמינו ז"ל שלא להשתחוות בפשיטת ידיים ורגלים אף על רצפה שאינה של אבן, ושלא להשתחוות בקידה על רצפת אבן. ושני אופנים אלו האסורים מדרבנן, מותרים כאשר המשתחוה נוטה הצדה. וקידה על רצפה שאינה של אבן מותרת.

ואם המשתחויה פורס תחתיו שטיח וחוצץ בין פניו לרצפה, מותרת אף ההשתחויה על רצפת אבן. ושטיח, או כיסוי אחר, הקבוע ברצפת בית הכנסת, ואין מזיזים אותו לעולם - נחלקו הפוסקים אם נחשב כחציצה; אולם שטיח שמזיזים אותו מפעם לפעם כדי לנקותו וכדומה, נחשב לכל הדעות כחציצה. וכן ניתן לחצוץ בבגד, שקית, וכדומה. וכך נהגו לעשות ביום הכיפורים, בעת ההשתחויות בחזרת הש"ץ של תפילת מוסף - לפרוס דבר מה על הרצפה; וכאמור, יש להקפיד שהחציצה תהיה בין הפנים לרצפה. **וביחס לרצפות שבזמננו**: רצפה העשויה ממרצפות שמשולבות בהן אבנים קטנות, או מאבני שיש - נחשבת כרצפת אבן, ואסור מדאורייתא להשתחוות עליה; אולם רצפה העשויה מלבנים, ובכלל זה - מרצפות קרמיקה ופורצלן, אינה נחשבת כרצפת אבן, ומן הדין מותר להשתחוות עליה בצורה של 'קידה', שהיא הצורה בה אנו משתחוים ביום הכיפורים, אך למעשה נהגו ישראל מקדמת דנא לפרוס שטיח וכדומה על כל רצפה שהיא, ואף כשהיא עשויה מעץ. ובמקרה שאין דבר מה לפרוס על הרצפה, ניתן לחצוץ בין הפנים לרצפה בעזרת הטלית, או לנטות הצדה.

מנהג טקס ה'חלאקה'

חלאקה (מערבית - תגלחת) או ביידיש: אַפּשען, הינו טקס תספורת יהודי, הנערך לילדים כשהם מגיעים לגיל שלוש. יש נוהגים לערוך את החלאקה דווקא בל"ג בעומר בהר מירון ליד קבר רבי שמעון בר יוחאי, ומספרים שם את כל הילדים שיום הולדתם השלישי חל כמה חודשים לפני או אחרי ל"ג בעומר. אולם, יש המקפידים שלא לספר את הילד לפני יום ההולדת השלישי שלו, ולכן אם יום הולדתו חל אחר ל"ג בעומר, מספרים אותו ביום ההולדת. יש שנהגו לערוך את החלאקה **בקבר שמואל הנביא** או **בקבר שמעון הצדיק** בירושלים. כמו כן, חלק מהילדים מסופרים על ידי רב וגדול בתורה. המנהג חדש יחסית, והוא מובא לראשונה רק בתחילת תקופת האחרונים. לראשונה הוא מוזכר **בשו"ת הרדב"ז** (רבי דוד בן זמרא - מנהיגה של יהדות מצרים), כמנהג שרווח אז להסתפר בקבר שמואל הנביא ולתרום לצורכי המקום כמשקל השיער הגזוז. **רבי חיים ויטאל** מספר שרבי ישראל שרוג העיד לו שהאר"י ביום ל"ג בעומר "הוליך את בנו הקטן שם (למירון) עם כל אנשי ביתו, ושם גילחו את ראשו כמנהג הידוע, ועשה שם יום משתה ושמחה".

המנהג התפשט בהדרגה ברחבי יהדות ארצות ערב, עד לתימן ומרוקו. בקרב האשכנזים המנהג לא היה מקובל, אך לאחר בואם לארץ ישראל קיבלו את המנהג מהספרדים, ובהמשך הוא התפשט אף ליהדות אשכנז שבחוץ לארץ. למנהג זה ניתנו מספר טעמים: עניין השארת פאות הראש לקטן, כמו שכתוב בתורה **"לא תקפו פאת ראשכם"**. וכן גיל זה נחשב בתורה כגיל מיוחד, עד גיל שלוש הילד אינו בשל ללימוד תורה ומגיל שלוש אביו מקדישו לתורה. גזיזת שערות הילד והפיכתו מאיש שעיר (עשו) לאיש חלק (יעקב), יש בה גם כדי לסמל את כניסתו של הילד לעולם התורה, עולמו של יעקב. על פי זה, המילה חלאקה מתפרשת על פי לשון המקרא (בראשית כו' יב): **"ואנכי איש חלק"**.

בתמונות: גדולי ישראל גוזזים שיער לילדי ישראל הקדושים שמלאו להם 3 שנים

רבינו יצחק יוסף שליט"א

רבינו שלום כהן שליט"א

מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

אמרת השבוע

"כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו. וכל המחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה" (אבות ה' יח)

הלכות אונאה שאלה ופקדון

- א. אסור להונות את חבריו בין במקחו בין בממכרו, ואיזה מהם שהונה עובר בלאו. ובקרקע אין דין אונאה, ויש אומרים שהוא דוקא אם הוסיף על המחיר מחצית המחיר. וכל זה במקום שהוא חייב להשיב את האבידה - שיהיה מוכח שהיא אבידה, ולא תהיה מדעת [הפקר], ושיהיה בה שווה פרוטה, ושיהיה סימן בגופה או במקומה, ושהיה מטפל בה אם הייתה שלו, ושתהיה של מי שחייב להשיב אבידתו. אבל אם חסר אחד מכל אלו אינו חייב להשיב את אבידתו.
- ב. הנותן מתנה לחבירו, בין קרקע בין מטלטלין, אין המקבל זוכה במתנה אלא באחד מהדרכים שהקונה זוכה בהם. אבל בדברים בעלמא לא זכה המקבל, אלא כל אחד יכול לחזור בו. הנותן מתנה מחמת אונס שאנסוהו ליתן, אינה מתנה, אפילו אם אינו מוסר מודעה, אם ידעינן שהדבר הוא באונס, אינה מתנה. המזכה לחבירו מתנה על ידי אחר, כיון שהחזיק הזוכה בנכסים או בקרקע, או שהגיע השטר לידו, זכה המקבל, ואין הנותן יכול לחזור בו, ויד המקבל על העליונה, אם רוצה מקבל ואם אינו רוצה אינו מקבל. במה דברים אמורים שאמר לו זכה במתנה זו לפלוני, אבל אם אמר לו הולך לפלוני מנה זה, יכול לחזור בו כל זמן שלא הגיע לידי המקבל.
- ד. אין אדם זוכה במתנה לחבירו עד שיהיה הזוכה גדול ובן דעת. אחד איש ואחד אשה. אבל העכו"ם אינו זוכה, הואיל ואינו ראוי לשליחות.
- ה. משודך שרוצה לנתק קשר השידוכין מפני שנודע לו מצוואת רבי יהודה החסיד שלא ישא אשה כשם אמו, ושלא יהיה שם החתן כשם חמיו, וטוען שהוא כמקח טעות, ורוצה לפטור עצמו מן הקנס, העיקר לדינא לפוטרו מהקנס, דמאן דקפיד קפדינן בהדיה.
- ו. השואל ספרי גמרא ופוסקים מחבירו ונאנסו מידו, פטור לשלם דמי הספר לבעלים, ואין להוציא ממון מן המוחזק.
- ז. קטן שקיבל לשמור איזה חפץ, אין בו דיני שומר, ולכן אם מסרו חפץ לקטן לשמור עליו, והחפץ אבד או נגנב וכדומה, אין לחייב את הקטן כלל, ואינו צריך לשלם גם לאחר שיגדיל.

הודעה משמחת לעם ישראל

לקראת חג השבועות מוקד התהילים העולמי "תפארת רפאל" שמח להציג בפניכם לאחר עמל רב את ספר התהילים המדוייק והמפואר באותיות מאירות עיניים כולל טעמי המקרא, ובכריכה מהודרת בצירוף תפילות וסגולות מרבתינו הקדושים.

ניתן להשיג במחיר עלות בטלפון מספר: 1800-260-260

בכל ראש חדש ניתן להתקשר למוקד ולקבל פרקי תהילים קבועים לאמירה בכל החודש יחד עם כלל עם ישראל

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
7:14	7:12	7:15	7:12
8:06	7:04	8:07	8:04
9:00	8:57	9:00	8:57

עלון השבוע ליכות הבחור החשוב
ר' יצחק משיח בן יפה הי"ו
הקב"ה יתן לו כח להמשיך ליכות את הרבים
ויזכה לזיווג הגון במהרה
מתוך בריאות ופרנסה טובה - אמן

פרשת השבוע
בהר - בחקתי
(אבות פרק ה')

הספירה
ה' ע"ז
ירמיה טז

תלמוד תורה לנשים
שיעורי תורה וזמנות לבנות
כלל ובנות מדרש
בגדים תורניים
קידוש החוקים
מכון הנצח ספרים וחקי סתבי יד
הצגה לזמנות התהילים במהלך
עזרת למוקדים
חידושי רוחניות לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת התהילים
שמעון תדמי

לקבלת העלון בדואר - במייל או לזמננות: refael260@gmail.com

הנצחה לזכר יקיריכם וזמננות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תפארת רפאל"
המשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260